

1. Facts & figures

- Een visuele beperking belemmert de student om **visuele informatie te onderscheiden of te interpreteren**.
- De problemen kunnen zich op **diverse domeinen manifesteren** zoals een verminderde gezichtsscherpte, een kleiner gezichtsveld, kleurenblindheid, verminderd dieptezicht, problemen met aanpassingen aan licht en donker of problemen met het interpreteren van een beeldsignaal.
- De invloed van de visuele beperking op het dagelijks leven en de studies wordt sterk bepaald door de **mate van slechtziendheid, de ervaring met hulpmiddelen en de training in het gebruik** ervan en/of hoe lang de student reeds slechtziend is. Ook **contextfactoren** zoals de inrichting van de omgeving of het moment van de dag, zijn meebepalend voor de belemmeringen die de student ervaart.
- Studenten met visuele functiebeperkingen kunnen problemen ervaren met:
 - **De toegankelijkheid van studiemateriaal** (zoals cursussen, slides, grafieken, video's), het **consulteren van digitaal studiemateriaal** (zoals websites, de digitale leeromgeving), moeite met het **manipuleren van materialen en/of beperkte of inefficiënte toegankelijkheid van gebruikte software tools**.
 - **De toegankelijkheid van gebouwen en lokalen** waarbij moeite met oriëntatie en lokalisatie van klaslokalen, praktijklokalen kan optreden.

- problemen met **mobiliteit** en de bereikbaarheid van campus, klaslokalen, stageplaats
- **studeren**: het tempo bij doornemen en instuderen van cursussen, moeite met specifieke vakinhouden die een belangrijke visuele component hebben (bv. statistiek, geografie)
- toegang tot de **non-verbale communicatie**, moeite met het geven van **presentaties**
- **contact met medestudenten** door een verminderde deelname aan studentenactiviteiten
- **zelfredzaamheid** door het niet zelfstandig kunnen uitvoeren bepaalde alledaagse activiteiten (ADL-activiteiten)
- Er wordt geschat dat 0,1% van de mensen tussen de 15-49 jaar **blind** zijn, en **0,13% slechtziend**.

2. Aandachtspunten en tips

Het volgen van lessen

Aandachtspunten

- Het **les- en cursusmateriaal** kunnen voor moeilijkheden op vlak van toegankelijkheid zorgen.
- Het nemen van **notities** kan moeilijk zijn.
- Er kunnen problemen zijn met het opvangen van **non-verbale communicatie**.
- Er kunnen problemen zijn met het **manipuleren en de bruikbaar-**

heid van materialen (bv. leesbaarheid, opstelling, veilige manipulatie).

- Het kan moeilijk zijn om zich **zelfstandig** te **verplaatsen** van en naar de campus en de leslokalen.

Tips

- Het gebruik van **technische hulpmiddelen** (zoals een computer met brailleleesregel, vergrotingssoftware, leesloep) en het op voorhand **digitaal** ter beschikking stellen van de **syllabus** en **PowerPoint** bevorderen het capteren van informatie.
- In specifieke situaties kunnen **omzettingen** naar grootletterdruk of braille nodig zijn.
- Het gebruik van een **laptop** kan ook bijdragen tot het noteren, wat ook het verwerken van de leerstof faciliteert.
- Een **beschrijving** van tabellen, figuren en beeldmateriaal, maar ook een **uitgeschreven tekst** van gebruikt videomateriaal draagt bij tot het verwerken van informatie.
- **Lesopnames** bieden de mogelijkheid om de les achteraf te verwerken of om onvolledige notities aan te vullen door bepaalde passages te herbekijken.
- Door zelf een **plaats** in het leslokaal te kiezen kan de les zo comfortabel mogelijk gevolgd worden.
- **Medestudenten die helpen** om bepaalde materialen te manipuleren of om digitale notities aan te leveren, kunnen een belangrijk verschil maken.
- Ook **ondersteuning voor de verplaatsing** naar de campus en leslokalen kan nodig zijn.

- **Toegankelijke signalisatie en bewegwijzering** kan de navigatie op de campus bevorderen.

Het plannen en het organiseren van studieactiviteiten

Aandachtspunten

- Een **overzicht** krijgen van **alle opdrachten en studieactiviteiten** kan uitdagend zijn.
- **Levertijden van digitale boeken en omzettingen** kunnen een invloed hebben op het plannen en het organiseren van studie-activiteiten, alsook het behalen van deadlines.

Tips

- Het tijdig aanbieden van een **overzicht van alle opdrachten en studietaken** helpt om een overzicht te krijgen en een planning op te maken.
- **Leercoaching** kan een hulp zijn om een realistische planning op te stellen en om te bepalen welke taken prioritair zijn, hoeveel tijd er aan besteed dient te worden, wanneer er rustmomenten moeten worden ingebouwd enz.

Het verwerken en het instuderen van leerstof

Aandachtspunten

- Levertijden van digitale boeken en omzettingen kunnen een invloed hebben op het plannen en het organiseren van studie-activiteiten, alsook het behalen van deadlines.
- De visuele problemen kunnen invloed hebben op het verwerkings-tempo.
- De verwerking van **vakinhouden** die een belangrijke **visuele component** hebben (bv. statistiek, geografie) kan moeilijk zijn.

Tips

- Stimuleer waar nodig het gebruik van **pedagogische hulp**.
- Studieondersteuning bij het opstellen van een realistische planning bevordert het verwerken van de leerstof.
- **Een aangepast traject** waarbij er minder studiepunten opgenomen worden, is soms aangewezen.
- Het kan helpend zijn om **aangepaste deadlines** te voorzien.

Opdrachten

Aandachtspunten

- Het **manipuleren en het opzoeken van materialen**, en het op en het afwerken van opdrachten met de nodige **precisie** kan moeilijk zijn. Soms is een aanpassing van de opdracht nodig.
- De beperking kan ook een invloed hebben op het **verwerkings-**

tempo, waardoor ook bepaalde **deadlines** moeilijk kunnen worden gehaald.

- Bij **groepswork** kunnen afspraken naar werkverdeling nodig zijn.

Tips

- Het verleggen van **deadlines** kan in specifieke situaties aangewezen zijn.
- Soms kan een **alternatieve opdracht** waarbij gelijkaardige leerresultaten centraal staan, nodig zijn.
- Bij **groepswork** kunnen bijkomende afspraken over de werkverdeling door de docent ondersteunend zijn.
- Het inzetten van bepaalde **hulpmiddelen en pedagogische hulp** kan voor bepaalde inhouden ondersteunend zijn.

Examens

Aandachtspunten

- De **examenvorm en de examenkopij** kunnen voor moeilijkheden op vlak van toegankelijkheid zorgen.
- Er kunnen problemen zijn met het **manipuleren en de bruikbaarheid van materialen** (bv. leesbaarheid, opstelling, veilige manipulatie).
- Het kan moeilijk zijn om zich **zelfstandig te verplaatsen** van en naar de campus en de leslokalen.
- Het verwerken van de examens kan meer tijd vragen.

Tips

- Het voorzien van een **toegankelijk formaat** van de examenkopij is essentieel.
- Het gebruik van **technische hulpmiddelen** of van een **laptop** tijdens het examen, kan nodig zijn.
- In sommige gevallen kan ook **assistentie nodig** zijn om informatie toegankelijk te maken of antwoorden neer te schrijven.
- **Extra tijd** bij de voorbereiding van een mondeling examen en bij het afleggen van het schriftelijk examen zijn aangewezen.
- Het aanbieden van een **alternatieve examenvorm** (vb mondeling examen) kan soms nodig zijn.
- **Spreiding van de examens** binnen een examenperiode kan tragere informatieverwerking opvangen.

Stage

Aandachtspunten

- Zich **zelfstandig verplaatsen** naar de stageplaats kan een uitdaging zijn.
- Op stage moeten er soms **andere hulpmiddelen** worden ingezet.
- Er kunnen moeilijkheden optreden bij het **manipuleren van materialen**.
- Het kan moeilijk zijn om taken met de nodige **precisie** af te werken of op een voldoende hoog **tempo** uit te voeren.

Tips

- Een vlot bereikbare **stageplaats** kan mobiliteitsproblemen verhelpen en klachten van oververmoeidheid beperken. Soms is **mobilitestraining** voor het traject naar en op de stageplaats noodzakelijk.
- **Prospectie van de stageplaats** waarbij de **toegankelijkheid** kan nagegaan worden, is aangewezen.
- **Toegankelijke signalisatie en bewegwijzering** kan de navigatie op de stageplaats bevorderen.
- Het inzetten van **hulpmiddelen en laptop met ondersteunende software** kan ondersteunend zijn.
- Het is aangewezen om documenten **digitaal** ter beschikking te stellen.
- In specifieke situaties kunnen **omzettingen** naar grootletterdruk of braille nodig zijn.
- Een beschrijving van tabellen, figuren en beeldmateriaal werkt ondersteunend.
- Grote opdrachten worden best opgesplitst in **deelopdrachten** waarbij de vooruitgang gemonitord wordt en er tussentijdse feedback wordt gegeven.
- Het is zinvol om de vooruitgang op stage **regelmatig te monitoren** en daarbij te voorzien in heldere feedback. Leerpunten die concreet geformuleerd worden, bieden grotere leeransen.
- **Stage spreiden** over een langer periode kan zinvol zijn.

Studentenleven

Aandachtspunten

- Het **participeren aan het studentenleven** en de daarbij horende **sociale contacten**, vormen soms een uitdaging.
- Het **zelfstandig wonen** en daarbij **zelfredzaam** zijn, kan een uitdaging zijn.
- Het vinden van een **nieuw evenwicht** tussen lessen volgen, het kotleven (boodschappen doen, koken, studeren, ed.), en het uitbouwen van nieuwe contacten vraagt tijd.
- De uitdagingen kunnen een impact hebben op het **welbevinden**. Stress, angst en eenzaamheid kunnen voorkomen.

Tips

- **Ondersteuning** bij het zoeken van een kot met een goede ligging en die voldoende ruim is voor de opstelling van de hulpapparatuur, kan een groot verschil maken. **Aangepaste huisvesting** kan noodzakelijk zijn. Indien er een assistentiehond is, dient er ook met zijn aanwezigheid rekening gehouden worden bij de **kotkeuze**.
- Er kan ondersteuning geboden worden bij **ADL-activiteiten** via het aanbieden van **omkaderd wonen**. Ook ondersteuning bij het ontwikkelen van **structuur, nieuwe routines** is van belang.
- Het exploreren van **activiteiten** die in het interessegebied liggen, bijvoorbeeld georganiseerd door **studentenverenigingen** of **studentenvoorzieningen**, biedt extra kansen om sociale contacten uit te bouwen.
- Mentor- of buddyprogramma's (waar de student een mentor of

buddy krijgt), kunnen ondersteunend zijn.

- Een **vast aanspreekpunt** in de opleiding kan mee de belastbaarheid monitoren en eventuele oplossingen bij moeilijkheden aanbieden.
- Medewerkers van de studentenvoorzieningen bieden **coaching voor psychosociale problemen**.

Meer weten?

- **MoodSpace.be** is een plek vol betrouwbare info, tips en zelfhulp om emotionele problemen het hoofd te bieden en veerkrachtig te studeren.
- Een aantal instanties bieden extra financiering aan studenten met een visuele functiebeperking:
 - De Cel Speciale Onderwijsleermiddelen van het Ministerie van Onderwijs en Vorming (**cel SOL**) biedt een tussenkomst in de financiering van **speciale onderwijsleermiddelen** zoals kopieën van medestudenten en omzetten van cursusmateriaal.
 - **Hulpmiddelen** die ruimer dan de onderwijscontext kunnen worden ingezet kunnen bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (**VAPH**) worden aangevraagd. Een overzicht van de hulpmiddelen en aanpassingen waarvoor een tegemoetkoming kan aangevraagd worden, is te vinden op <https://www.vaph.be/hulpmiddelen/refertelijst>. Onder bepaalde voorwaarden is er ook een tegemoetkoming voorzien voor **vervoersonkosten** om de onderwijsinstelling te bereiken. Een tussenkomst voor de **verblijfskosten**

op kot is in gelimiteerde gevallen mogelijk. Studenten met een visuele beperking kunnen ook ondersteuning krijgen via **pedagogische hulp**.

- Instanties als Licht en Liefde, maar ook thuisbegeleidingsdiensten kunnen ondersteuning bieden in **mobiliteitstraining, het kotleven, sociaal leven**, e.d.